

SZILÁGY-SOMLYÓ

TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik minden esütörtökön.

Előfizetési díjak:
egész évre 4 frt, fél évre 2 frt; községi jegyzőknek és tanítóknak egész évre 3 frt.
Magán hirdetések díja:
Háromszor hasábozott garmond sorért 5 kr; bélyegdíj minden beiktatásért 30 kr.
Hivatalos hirdetések díja:
Egyszeri közlésért tekintet nélkül a szöveg nagyságára, bélyegdíjjal, nyugtábélyeggel és támlappal együtt 3 frt.
Nyitlér soronként 30 kr.
Többszöri hirdetésnél kedvezmények nyújthatnak.

A lap szellemi részét illető levelek a szerkesztőséghez, pénz küldemények és hirdetések a kiadóhivatalhoz címezendők.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Bérmontetlen levelek csak ismert kéztől fogadhatnak el.

A reformok előtt.

Én, mint a közigazgatás nagy obnibusának igénytelen páriája bátorságot veszek magamnak kísérletet tenni, hogy az igazmondás emberszólás-e?

Közigazgatásunk államivá tételének előestéjén állunk s eddig annyi szépet, jót s különösen idegen országból átvett eszméket olvastunk pro et contra, hogy utóvégre is agyrendszerünk zavarba jön annak megítélése fellett, vajjon melyik irány lenne a helyesebb? Én — laikus eszem szerint csak attól félek, hogy a közigazgatás menyasszonyi ruhája elkészül, de a menyasszonyt azután keressük meg hozzá.

Üdvös törvényeink és szabályrendeleteink garmada számra hevernek a községi irodák asztalain, a nélkül, hogy azoknak $\frac{2}{10}$ része végrehajthatott volna s miért? Nem lámentálok, hanem egyszerűen és kurta nyíltsággal kimondom, hogy azért mert a végrehajtási stádiumnál a puska esütörtököt mondott.

Hazánk $\frac{4}{10}$ részében a kultura még csak a kezdetlegesség állapotában van, már pedig a kultur fegyvert nem csak megcsinálni hanem használni is kell tudni. Hiában adjuk a mánlicher fegyvert a laikus ember kezébe, ha azt sem tudja, miként kell megtölteni és elsütni. A magasztos eszmék lantjain hiában pengettetnek a hurok, ha a hallgatóságnak nincs ahhoz érzéke, hogy megértse.

Nekünk mint fiatal államnak a haladás jelszava volt zálóinkra írva, s utánoztuk is nyakra-főre a nyugoti államokat — kik előttiünk századokkal születtek — csak, hogy utólerjük.

Ez volt legnagyobb bajunk!

Államéletünkben, örökvilág az elméleti rendszer váltotta fel egymást, a nélkül, hogy a gyakorlati életből vont tapasztalatok során igazítottunk volna a régin valamit.

A juszticiát kivéve közigazgatási pénzügyi stb. rendszerünkben minden 4—6 évben újabb meg újabb változás állott be, s ez az oka annak, hogy sem az intézőknek, sem pedig a nagy közönségnek nem volt ideje arra, hogy az elmélet és gyakorlat eredményével leszámolhasson s mindkettőből megtarthassa azt, a mi jó, s kidobja azt a mi rossz. Egy konkrét eset s egy kitűnő szónok interpellációja elég volt ahhoz, hogy országára szóló törvények és szabályok alkottasának, de hogy azok egyszersmind halva is szülessenek.

Igy állunk közigazgatásunknak államivá tételével is. Mindenki, ki penát tud forgatni, beáll közigazgatási referensnek. elolvassa német-francia, angol stb. államok közigazgatási rendszerét s ebből feltalál a nagy közönségnek egy „gemischte zuspeisot“ de vajmi ritkán akad valaki, ki felmeri vetni azon kérdést is, hogy vajjon anyagi s főleg kulturális viszonyaink a kis községekben megfelelnek-e ezen új „táltnak.“ Az 1868. 1876. évi népokt. törvényeink $\frac{3}{10}$ részben sincsenek végrehajtva; különösen az erdélyi és felvidéki községek ezerein csak a statisztikai adatok rubrikákon tudnak írni és olvasni, de a

valóságban nem, mert a nép anyagi helyzete annyira korlátolt, hogy törvényi köllékeinek megfelelő iskolát nem tarthat s hogy a hatóság üldözése elöl meneküljön — az előjárósággal egyetértőleg eltusolja a tehetlenséget, csak hogy az elviselhetetlen terhektől egy időre megszabaduljanak. A tanítók javadalmazása gyarlóbb egy jóra való béresinasnál, természetes, hogy itt az ellenszolgálmány a szolgálmánnyal a népnevelés rovására teljes paralellben áll. Ilyen s chez hasonló állapotoknak nemcsak egy nemével találkozhattunk a vármegyék legtöbbjében.

Azt mondják, hogy a vármegyei közigazgatás államivá tételé által sok javulás remélhető közigazgatásunkban. Igaz, hogy ha a háznak fudele jó, az alapépítmény meg van mentve a rongálástól, de ha az alapépítmény gyenge, az erős fedélzet alatt az feltétlenül összeroskad. Lehet a közigazgatás állami s versenyezhetne a vármegyék cifrábbnál cifrább megyei házak építésében, de ha a községeket, mint a vármegye nagy fájának gyökereit nem ápolják s annak táplálékot nem adnak, a nagy fa lombjai elsatnyulnak megsemmisülnek s ez a fa idővel teljesen képtelen lesz arra, hogy gyümölcsöket hozzon.

Nem az államosítástól, hanem a községi közigazgatás jóságától van függővé téve, hogy a vármegyei is jó legyen, mert előbbi utóbbinak gyökereit képezi s ettől kell nyernie élete táplálékát. De hát kis községi szervezetben, hol a községi önkormányzat értelmetlen s legtöbb helyen az írás és olvasás legelemibb részében is járatlan képviselőtestületre van bízva, ott az adminisztráció és közjó előmozdítása érdekében a jegyző s képviselőtestületnek vállvetett közreműködéséről beszélni csak frázis, mert a jegyző s összes előjárósága a képviselőlet alatt és nem megfordítva áll, sőt a jegyző még az írástudatlan bírónak is tételes törvényszerint alá rendelt közege.

Ily fonák állapotok mellett közigazgatásunkban általánosan észlelt fejletlenség jelenségei felett nincsen miért senkinek oly mélyen megütköznie.

A kis-községi élet a gentrit nem érdekli, s méltóságán alólinak tartja a gyűlésekben részt venni, hanem a helyett a mikor pótadót kell fizetni szidja a nép előtt a jegyzőt, hogy miért rótt rá annyit. A tudatlan nép az intelligens ember eme jogtalan kifakadásait kézpénz gyanánt veszi s a jegyző iránt idegenné, bizalmatlanná, sőt ellenséges indulatúvá is válik s ha olajtana is a jegyző a község érdekének előmozdításán törekedni, az értelmi fejlettség hiányában szenvedő nyers tömeg által leszavaztatik.

A törvény és vármegyei szabályrendeletek a kis-községi szervezet legtöbbjében csak írott ígéretek maradnak, mert a halottkém teendőitől kezdve 4—8 község összes adminisztrációja 1—2 ember munka erejétől vár megoldást. A megosztott közönség és felelősség elve csak papírosan szerepel, mert sok községben még a bírák és esküdtek is mindanyian hasznavehetetlen tényezők. S mind azt mit az

előjáróságnak és képviselő testületnek törvényes kötelessége volna végezni, ezek köpenye alatt a köljegyző kénytelen — úgy a hogy — teljesíteni, csak hogy a „rendbirságolástól“ megszabaduljon.

A vármegyék legkitünőbb szabályrendeletei a megyék területének még csak $\frac{3}{10}$ -ében sincsenek csak részben is végrehajtva s mindez az elmondott okokban keresendő.

Gyakorlatból csak egy példát hozok fel: az ugynevezett havi községi pénztárvizsgálati jegyzőkönyveknek sablonszerű elkészítése után annak aláírása céljából kötéllal kell egy—egy írástudó embert elcsipnem. Azon gondolat, hogy ahhoz valamely képviselő tag értene, vagy hogy a vizsgálatban részt venne s az iránt érdeklődnék — az csak az ábrándok országába való. Más szóval: községi önkormányzatunk a kis-községek ezerein csak „fix idea“ s egészen a köljegyző lelkiismeretétől függ, a községet koldussá tenni, de hogy ennek — az ellenkezőjét érje el, arra már „viribus unitis“ is szükséges.

Tehát arról beszélni, hogy a kis-községi szervezetben ilyen fejletlen viszonyok, mellett is a képviselet és előjáróság vállvetett működéseivel — a közlakosság és adminisztráció érdekében sok minden üdvös dolgot kiviláthat a jegyző, csak azok érzékeire lehet esiklandós, kik a kisközségi közigazgatás mizeriáit a zöld asztal mellett s nem a helyszínen tett sok évi tapasztalatok rendjén ismerték meg.

Községi közigazgatásunk különösen a csoportosított községekben merőben tarthatatlan s hogy jelen szervezetében úgy a közlakosság, mint állami érdekből fenn nem állhat, azt a járási főszolgabírák, mint eme abnormis állapotok közvetlen szemlélői már réggen bellátták, de bár mennyire is igyekeztek javítani a bajon az eredmény a várakozástól messze el maradt, mert a főszolgabírák és szolgabírák tetemes munkájuk mellett a vármegyei és községi közigazgatás között folyó minden nemű ügyek szócsövéül használtatnak fel, — irodai mollyá válnak, — s elvonatnak azon ambuláns hivatásukkal járó kötelességük teljesítésétől, mely a községi adminisztráció fejlesztésére és az ellenőrzés gyakorlására jelen viszonyaink között a leghathatósabb eszköz volna.

Az államosítás hívei a kinevezési rendszert által vélik elérni a közigazgatás javítását, lehet sok tekintetben ennek előnye főleg a tisztviselők helyzetére nézve. Én pedig azon egyszerű elv mellett maradok, hogy a népnevelésre kellene előbb nagyobb súlyt fektetni, mert tanult képzett pap eredménnyel csak ott papolhat, hol azt meg is értik.

Ezután a községeknél kellene kezdeni a rendezést; a közigazgatás terheit vármegyei területek szerint egálizálni s szolgálati pragmatikát teremteni, mert a közigazgatás kerekéi eddig is nem felül hanem alól rekedtek meg, hol a feldolgozandó sok anyaggal szemben úgy a szellemi, mint az anyagi erő hiányzott.

Szántó Károly.

Takarékpénztári közgyűlés.

Hetek óta feszült érdekltségben tartja Szilágy-Somlyó városnak és Szilágyvármegyének különösen Kraszna-Berettyómenti lakosságát a „Kraszna-Berettyómenti takarékpénztár egyesület“nél felmerült kellemetlen eset. Nagyon tudjuk méltányolni az aggodalmakat úgy a betevők, mint a részvényesek és az intézet adósaik részéről.

Ugyanazért azt tartva, hogy az ügy állásának nyilvánosságra bocsátásával olvasóinknak szolgáltatást tesszünk, a takarékpénztárnak f. hó 15-én megtartott rendkívüli közgyűléséről, úgy véljük a közönséget leghelyesebben értesíteni, ha magát a közgyűlési jegyzőkönyvet szórul szóra*) minden magyarázat nélkül közöljük, a mint következnek:

Elnök Réner Albert a közgyűlést megnyitván, mindenk előtt jelenti, hogy az ezen közgyűlésre a meghívó minden részvényesnek az alapszabályok 58. §-sa értelmében a törvényes határidőben megküldetett és a helybeli „Szilágy-Somlyó“ lapban is közzé tettett; továbbá elnök azt is constátálni kívánja, hogy ezen közgyűlésre 65 részvényes 589 db. részvény képviseletében megjelenván, ezen közgyűlés az alapszabály 60 §-a értelmében határozatképes.

Elnök ezek után üdvözlölvén a jelen levőket, röviden vázolja azon indító okokat, melyek ezen rendkívüli közgyűlésnek összehívását szükségessé tették, — s a közgyűlést megnyitottak kijelentvén, a jegyzőkönyv vezetésére felkéri Somogyi Kálmán egyleti ügyvédet.

1—1891. Elnök felhívása folytán a közgyűlés mindenk előtt ezen jegyzőkönyvnek hitelesítésére Zobel Lipót, dr. Ajtai Endre, Virág Lajos és dr. Láng Jakab részvényes urakat megbizza.

2—1891. Olvasatott az igazgatóság-nak az intézet állapotáról, s az eddig tett intézkedésekről készített következő jelentése:

Tisztelt közgyűlés! Igazgatóságunk elodázhatatlan kötelességet velt teljesíteni, midőn a részvényesek kezei között levő meghívó indokai alapján ezen rendkívüli közgyűlés megtartását elhatározta s felkérte a részvényeseket, hogy ezen megjelenni sziveskedjenek.

Mielőtt a meghívóban jelzett tárgyakat bővebben érintenők, jó munkát véltünk teljesíteni, ha egy futó visszapiantást vetünk azon előzményekre, a melyek a március havában alapszabályilag összehívni kellett rendes közgyűlés helyett ezen rendkívüli közgyűlést tették szükségessé.

Tisztelt közgyűlés! Az igazgatóság még mult év őszén — a nélkül, hogy erre bármely legkisebb gyanus körülmény vagy sejtethő visszaélés indokul szolgált volna — szükségét érezte, egy teljes vagyoneleltár összeállítására kebeléből bizottságot küldeni ki. A munkát elkészítése nem volt időhöz kötve és nem is volt az időhöz kötöttség kimondására szükség, az igazgatóság akkori legjobb meggyőződése szerint, mégis a bizottság munkálatának beadására december havában megsürgette lett. Az isteni gondviselés kifürkészhetlen akarata folytán az intézetnek 17 éven át közbizalommal körülvett és közmegnyugvásra működött volt könyvvezetője néhai Ruzska István f. évi január hó 5-én, 48 órai, majdnem emberfeletti szenvedések sulya alatt, hirtelen és váratlanul elhalt. Ezen halálozás folytán szükségessé vált intézkedéseket igazgatóságunk megtéven s intézkedvén, hogy az üzlet menete fennakadást ne szenvedjen, kapcsolatosan a fennhivatolt bizottság felhíva lett munkálkodásának megkezdésére és az összeállítandó va-

*) A jegyzőkönyvből csak a jelenlévők névsora lett térszűke miatt kihagyva. Szerk.

gyonmérleg lehető gyors összeállítására. Az igazgatóságnak ezen gyűlése alkalmával senkinek sem volt még, avagy csak sejtelve is a bekövetkezendő és 22 éven keresztül szeplőtlen jó hírnévnek örvendő intézetünket csaknem alapjában s az összeszoroskadásig megrázó fejleményekről. Az intézet tisztviselői nagy szorgalommal készültek a múlt 1890-ik évi mérleg összeállításának előmunkálataira.

Január 30-án, — egy péntek nap s tehát oly napon, a midőn a takarékpénztár íránt különböző irányban érdekelt vidéki közönség is Somlyón volt — mint csendes felhőtlen égből lecsapó villám hangzott el vendéglőkben és kocsmákban, uton és utcán azon megdöbbentő híresztelés, hogy takarékpénztárunknál több mint 58 ezer forint hiány van. Ezen megdöbbentő híresztelés még az nap eljutott az igazgatóság tagjainak fülébe is. Az igazgatóság 31-én már gyűlést tartott és abban mindenek előtt a leghatályosabb rosszalást fejezte ki valakinek azon eljárása felett, a ki elég könnyelmű, megfontolatlan, vagy gonosz volt — mely utóbbi eset fennállását szeretnők kizártnak tekinteni — a különben is gyűlékony közvélemény közé üszköt dobni az előtt, mielőtt az illetékes köröknek meg lenne a módja a gyors és biztos oltás teljesítésére. Azonban az igazgatóság ezen váratlan és első percben feltartóztatathatatlannak látszó rohammal szemben sem vesztette el fejét, hanem a már többször hivatolt bizottságot kiegészítette, — gyűlésezeit permanensnek nyilvánította és már február 1-én hozzáfogott a gyonmérleg elkészítésének előmunkálataihoz. 10 napi szakadatlan munkálkodás után az igazgatóság kettőről győződött meg, és pedig:

Először arról, hogy a kereskedelmi törvény ama rendelkezésének, hogy: „mihelyt a számadásokból, vagy a mérlegből az tűnik ki, hogy a társaság alaptőkéjének felét elvesztette, az igazgatóság által azonnal közgyűlés hívandó egybe a végből, hogy a részvényesek a társaság további fennállása, vagy fölösztása íránt határozhassanak“ — alkalmazási ideje még nem érkezett el, mert a veszteségszámla kétségen kívül több-kevesebb összeggel meg lesz terhelve, de arról szó sem lehet semmi körülmények között, hogy az alaptőkének fele elveszett légyen.

Másodszor meggyőződött az igazgatóság arról, hogy a maga munkakörében mindenik tagja lehet igen jó számfejtő, de a könyvvizetést egyikőjöknek sem tanult mestersége. Épen azért az igazgatóság s annak bizottsága éjjel nappallá téve dolgozhatik még nem csak napokon, hanem esetleg hónapokon keresztül is, de a baj forrását nem fogja felfedezni. Ámde a felzaklatott közvélemény megnyugtatótát „ad graecas calendas“ halasztani nem volt szabad, s épen azért elhatározta az igazgatóság, hogy tekintélyes pénzügyi emberek s különösen az osztrák magyar bank budapesti kormányzóságának közvetítésével egy megbízható szakembert vesz fel s e célból felküldötte Nagy László alelnök és Somogyi Kálmán intézeti ügyvéd urakat Budapestre.

Intézetünk igazgatósága ezen küldöttség útján két célt ért el, a melyek által nem csak pénzüzetintézetünk fennállását biztosította, hanem jövő fejlődésének útját is megegyengette.

Mindenek előtt azon lépése által, hogy sebeitt legelső sorban az osztr. magyar bank alkormányzója mélt. Kautz Gyula és budapesti főnöke nagys. Hevesy Ödön ur előtt tárta fel, megnyerte az osztrák magyar banknak és annak útján az egész pénzpiacnak bizodalmat, — mert meggyőződtek arról, hogy a mely pénzüzetintézet nagyobb, vagy kisebb zavarában legnagyobb hitelezőjéhez fordul, nem csak becsülettel jár el, hanem biztosítékot nyújt a kibontakozás gyors, biztos és becsületes keresztül vitelére.

Másfelől elérte igazgatóságunk a bizottság útján azt a célt is, hogy épen magának az osztr. magyar banknak budapesti főnöke, nagyságos Hevesy ur ajánlatára megnyerte üzletkönyveinek átvizsgálására tek. Schwartzberg Mór urat, a ki 2 heti szakadatlan és bámulatlan kitartással folytatott munka után a zűrből kihalasztá takarékpénztárunk vagyongyerlegének általános képét. Erre lesz szerencsénk később visszatérni és azt a maga egészében bemutatva, arra vonatkozó javaslatainkat megtenni.

Az igazgatóság a fennebbieken felül még igen fontos és a lehető legbiztosabb kibontakozásra vezető intézkedéseket tett. Jelenen:

1) Megkereste az osztr. magy. bank nagyváradi fiókját, hogy a tőle élvezett 142 ezer forint hitelből az időszakonként kövénkező kiegyenlítés alkalmával készpénz kiegyenlítéséig egyelőre ne követeljen és ez által könnyítse meg intézetünknek a betevőkkel szemben esetleg megkövetelt igényeinek kielégíthetőségét. Az osztr. magyar bank készségesen teljesítette ugyan, de a beküldött s intézetünk által is ellenjegyzett váltófedezeten felül

az igazgatóságtól egy egyetemleges kötelezettséget kívánt azon váltók erejéig, a melyeket netalán az osztr. magy. bank nagyváradi fiókjá készpénzül értékesíteni képes nem leend. Igazgatóságunk az intézet jövő biztos fennálltása érdekében ezen terhes követelményeknek is készséggel eleget tett és az osztr. magyar bank nagyváradi fióktintézete által leküldött s eredeti szövegében 1. % alatt tisztelettel idezárt egyetemleges kötelezvényt kir. közjegyző előtt aláírva, a bankfióknak be is küldötte.

2) A vak és időelőtti láрма folytán intézetünkkel szemben bizalmat vesztett betevőink tömegesen mondván fel betételeiket, az intézet jó hírnevének megóvására nem elég, hogy a velünk szemben fennálló követeléseit, azon pénzüzetintézetek és különösen az osztr. magyar bank, a melyektől hitelt élvezünk, idő előtt ne követeljük készpénzül visszafizettetni, — hanem mulhatatlan szükségünk van új forrásokra, a melyekből merítve, a betevők szomszúságát azonnal elölthassuk. E végből igazgatóságunk megbízása folytán Gencsy Sándor igazg. tag és Friedmann Samu részvényes tagtársaink Nagyváradon megjelenvén, ott a bihari kereskedelmi, ipar és terménybanknál bizonyos előfeltételek mellett kieszközöltek 100 ezer forint segélyt.

Az első feltétel az volt, hogy a bank leküldötte Sz.-Somlyó Reismann Mór vezérigazgató és Berkovics Ferenc intézeti ügyész urakat, hogy intézetünk ép-ségben maradásáról meggyőződést szerezzenek. A két kiküldött intézetünk fennmaradásáról teljes megnyugvást szerezvén, folyó hó 9-éről kelteve ajánlati feltételeit megküldötte intézetünkhöz. Ezen feltételek 1-seje szerint takarékpénztárunk a bihari banknál 100 ezer frt névértékű tárca váltókat a megfelelő jelzálogi biztosítéki okmányokkal, üres és alapszabályszerű forgatmány mellett letéteményez. Ezen feltétel mellett a bihari bank azonnal 6%-re ad nekünk 30,000 frtot. Hogy további hitelt nyujtsan, azt feltételezi a majdan beérkezendő leltár és az igazgatóság által kiállítandó szavatossági nyilatkozattól az íránt, hogy a tárca váltók időszakai 10%-os törlesztése szavatolattik. Igazgatóságunk ezen szavatossági nyilatkozat kiállítását is elhatározta s felkérte a bihari bankot, hogy a szavatossági nyilatkozat általa óhajtott fogalmazványát küldje meg igazgatóságunknak.

A bihari banknak a 100 ezer frt megadására vonatkozó további követelményei a következők:

a) Az alaptőke teljes épsége biztosítottassék.

b) Hogyha az igazgatóság és felügyelő bizottság, magát ezen áldozatra rászánja, a közgyűléstől az igazgatók és felügyelők részére a múltért a felmentvényt, s azt kell kérnünk, hogy a netán viaszendőbe ment tartalék és más alapok miatt az igazgatóság és felügyelő bizottság felelősségre ne vonassék.

c) Új könyvek rendeztesse be stb.

d) Alapszabályaink a változott viszonyok szerint módosíttassanak.

Ezen leirat a maga egész terjedelmében felolvasandó lenne.

Nem kisebb fontosságú intézetünkre nézve az is hogy a vármegye intéző férfiai miként gondolkoznak intézetünkről s fennállásának szükségességéről. Ugyan is: intézetünknél beitt gyanánt elvan helyezve a megyének, — Sz.-Somlyó városának és a krasznai és sz.-somlyói szolgabírói járás községeiből különböző című közpénz mintegy 200 ezer forint. Ezen összegnek nyugalomban intézetünknél maradás: az élet, felmondása és visszakövetelése ellenben: a halál. Igazgatóságunk különböző tagjai által ez ügyben érintkezésbe lépett a méltóságos főispán urral egy mint a nagyságos kir. tanácsos alispán urral és nem csak megnyugvásukat s az intézet fennállása íránti őszinte óhajtasukat nyerte ki, hanem nagyságos Szikszai Lajos kir. tanácsos alispán ur folyó hó 11-én egy felvett szakértővel takarékpénztárunkban megjelenvén a tapasztaltak felett teljes megnyugvást jelentette ki s egyszerűs-mind azon meggyőződésének adott kifejezést, hogy intézetünk fennálltása nem csak biztosra van, — hanem továbbá működése nem csak e vidék létkérdése, hanem általános megyei és magyar nemzetiségi közszükség is.

Ime tisztelt közgyűlés! ezekben van szerencsénk nagy vonásokban ecsetelni azt a működést, a melyet az igazgatóság rövid 6 hét alatt a takarékpénztár jelen-dőjének biztosítására végzett.

És most legyen szabad a Schwartzberg Mór ur által összeállított vagyongyerleg bemutatnunk a következőkben:

A mérleg számla a múlt 1890-ik év december 31-iki állást tünteti elő és Schwartzberg Mór ur megjegyezni kívánja: „hogy ezen kivonat eddigi munkálatának eredménye, mely a még hátralevő teendők következtében esetleg változást szenvedhet.“

E változás azonban csak javíthatja az egyesület javára a mérleget, de rosszabbá nem teheti, mert a vagyongyerleg teljes ugyan, de különösen a 23 főkönyvi oldal alatt bejegyzett társasági házak értéke csak a tényleg kiadott összegek alapján van 15,259 frt 83 krban felvéve, azonban egy részrehajlatlan szakkbecsü alapján a valódi érték ennél sokkal magasabb. A teher számla oldalon másfelől a vizsgálat teljes bevégezése után csaknem teljes bizonyossággal javulást lehet remélni, a mire nézve az eddigi szakszerű vizsgálat rendén már merült fel olyan jelenség, a mi erre biztos következtetést enged.

A mérlegnek főeredményei a következők:

A) Teher számla 694,698 frt 17 kr.
B) Vagyongyerleg 648,235 frt 55 kr.

Veszteségi egyenleg 46,462 frt 62 kr.

A számonk ezen csoportosítása azt igazolja, hogy az intézeti vagyongyerleg van ugyan hiány, de teljességgel nem oly nagy, mint a mekkorának a híresztelés ajkán lebegett.

A szakértői vizsgálat rendjén világos nyomai találhatók annak, hogy a részvényesek több, vagy kevesebb év óta sokkal nagyobb osztalékban részesültek, mint a mennyi őket a mérlegnek szakszerű és a tényeknek megfelelő összeállítását utánj illette volna. Azt is észlelni lehet, s a szakszvizsgálat teljes bevégezése után a legvalószínűbb eredménynek vélemezhető, hogy a tartaléktőke, segély-, árvaház- és gazdasági egyleti alapok csak a papíron léteztek és műveltettek évről-évre következetesen, de tényleg nem voltak meg.

Épen azért fennebb — 4. t. a. — hivatolt összegek egész bátorsággal és a nélkül, hogy e miatt a részvényeseknek legkisebb hátránya származnék, fennebb hivatolt címeikről leírhatók és a kibontakozásra fordíthatók lesznek.

Ezzel szemben van szerencsém a közgyűlés tudomására hozni, hogy az igazgatóság és felügyelő bizottság folyó hó 13-án tartott közös ülésében 21. sz. a. kimondotta, hogy az alaptőkében felmerülhető netaláni hiány pótlására egyetemlegesen köteleztesseki érti magát.

Belátja igazgatóságunk azt is, hogy az eddigi rendszer szerint tovább az üzlet nem vezethető, és épen azért az üzlet egészen új könyvekkel kell felszerelni, sőt magát az alapszabályokat is újból át kell dolgozni.

Végül a meghívóban jelzett mai gyűlési tárgyak közül hátra van még megtenni javaslatunkat a további teendők íránt.

Az előzmények és tett intézkedéseink ecsetelésénél szándékosan igyekeztünk mellőzni minden szővirágot és csak a tények és következmények száraz előterjesztésénél kívántunk maradni. És hitünk szerint ez épen így van jól. Feltárni a helyzet tisztá képét, megmutatni a kibontakozás útját és kézbe adni a tömkelegből kivezető fonálnak végét: ez az igazgatóságnak ez idő szerint elodázhatatlan tiszte. A fonat végét megadják alábbi javaslataink:

1) Mondja ki a közgyűlés, hogy a krasznamegyei Sz.-Somlyón székelő takarékpénztár minden áron, sőt esetleg áldozatok árán is fenn akarja tartani; mert ezt megkívánják a részvényesek, a betevők, a hitelezők, az adósok, s végül a megye ezen részének minden érdekei és intézményei.

2) Mondja ki a közgyűlés, hogy az alapszabály szerint március havában mulhatatlanul megtartani kellett évi rendes közgyűlést és évből kivételesen március haváról bizonytalan időre elhalasztja.

3) Mondja ki a közgyűlés, hogy ámbár mostani igazgatóságának és felügyelő bizottságának megbízása folyó hó végével lejár: elvárja igazgatóságtól és felügyelő bizottságtól, hogy a mit egyébként a kereskedelmi törvény közgyűlési határozat nélkül is elrendelt helyén megmarad mindaddig, a míg a szakértői vizsgálat alapján az intézet vagyoni ügyének jelenlegi állásáról tiszta értesülést nem szerez meg az intézet és elkövetkező 1890. évre vonatkozó mérleget s azt felülvizsgálattván, az annak idején összehívandó rendes közgyűlés elibe terjesztendi.

4) Mondja ki a közgyűlés, hogy az igazgatóság azon elhatározását, hogy az intézet jövőjének biztosítása érdekében az osztrák magyar banknak a hozzá beküldött váltók teljes biztosításainak kiegészítéséül a kívánt egyetemleges kötelezettséget közjegyzői okirattal biztosította, — valamint azon elhatározását is, hogy a nagyváradi kereskedelmi, ipar és terménybankkal szemben szavatosságot vállalt arra nézve, hogy a nyujtandó 100,000 forint folyószámla részleteinek időszakonként 10%-al leendő törlesztéséért szavatosságot vállal: az ügy érdekében tett s hozott áldozatnak tekintsi s mint ilyent tudomásul veszi.

5) Mondja ki a közgyűlés, hogy az igazgatóság és felügyelő bizottságnak ama határozatát, melylyel az alaptőke teljes

kiegészítését magára nézve egyetemlegesen kötelezőnek nyilvánította: tudomásul veszi — s ezzel szemben megengedi, hogy a tartalék-, árvaház-, segély- és gazdasági egyleti alap címek alatt felvett összegek a pénzügyek rendezésénél igénybe vétethessenek s ily értelemben a felmentvényt már most kilátásba helyezi.

6) Mondja ki a közgyűlés az alapszabályok revidálásának szükségét, s utasítsa az igazgatóságot, hogy e tekintetben a mérleg betérjesztésére tartandó rendes közgyűlésre tegyen véleményes előterjesztést.

7) Mondja ki a közgyűlés, hogy a takarékpénztár üzletének a jelenlegi könyvekkel és eszközökkel tovább vezetését tovább fenntarthatónak nem tartja s utasítja az igazgatóságot, hogy az üzletnek új s a jelen idő kívánalmainak teljesen megfelelő berendezését szakember felvétele által eszközöltesse.

Teljesen méltányolnók azok felfogását, a kik netalán bizalmukkal nem volnának hajlandók megtisztelni a kibontakozás eszközésére azt az igazgatóságot és felügyelő bizottságot, a melynek vezetése és ellenőrzése alatt a baj meg történt: de él bennünk azon erős kötelesség érzet, hogy a kibontakozás útjának egyengetését, vagyis az anyagi és erkölcsi felelősséget magunktól elhárítanunk addig nem szabad, a míg a kibontakozás reményének avagy csak leghalványabb sugarát biztatóan felénk ragyogni látjuk és míg a tisztelt közgyűlés teljesen el nem vonja tőlünk tisztelettel kért jóakaratu bizodalmat.

Kérjük tehát a tisztelt közgyűlést, hogy a fennebbi indítványainkat behatóan megvizsgálni és bölcs megfontolás után tett indítványainkat határozottá emelni s ez által igazgatóságunkat azon helyzetbe juttatni kegyeskedjék, hogy a siker biztos reményében fokozott munkássággal folytathassa a takarékpénztár ügyeinek rendbe hozását. Kiváló tisztelettel Sz.-Somlyó, 1891. március 14. A krasznamegyei takarékpénztár igazgatósága. Ráner Albert s. k. elnök. Nagy László s. k. alelnök. Somogyi Kálmán s. k. h. jegyző.

Ezen jelentéssel kapcsolatosan olvasztatott a Schwartzberg Mór ur szakértő által az 1890. év december 31-ről elkészített mérleg-számla; az igazgatóság és felügyelő bizottság tagjai által aláírt s az osztr. magyar bank nagyváradi fióktintézetéhez beküldött kötelező okirat szövege; a biharmegyei kereskedelmi, ipar és termény hitelbanknak igazgatóságunkhoz 1891. év március 9-én írt alábbi levele; és végre Szilágyvármegye alispánja nagys. Szikszai Lajos kir. tanácsos urnak 3928—891. sz. alatt az igazgatósághoz intézett alábbi átirata:

Biharmegyei kereskedelmi, ipar és termény hitelbank. Nagyvárad, 1891. március 9-én. „A krasznamegyei takarékpénztár“ tekintetes igazgatóságának Sz.-Somlyón.

Intézetünk igazgatósága méltányolva a collegiális kívánalmait, de még inkább tekintettel arra, hogy egész vidékük súlyos károsodástól megmentessék, tegnap tartott ülésében elhatározta, hogy a kért segélyt a mennyiben azt saját biztonságának veszélyeztetése nélkül teheti, megadja és e célból következő határozatokat hozott.

1) takarékpénztárunk nálunk 100,000 frt névértékű tárcaváltókat a megfelelő jelzálogi biztosítéki okmányokkal, üres és alapszabályszerű forgatmány mellett letéteményez, önként értendővén, hogy a tőlünk függő jelzálog átkeblzés esetleges foganatosítása végett, a biztosítéki okmányokra teendő forgatmánynak két tanuval kell előtteleznie lenni.

2) Ezen fedezet letétele után intézetünk a nagyváradi kir. törvényszéknek 2746—1883 sz. a. bejegyzett alapszabályainak 77—81 §-ai értelmében 30,000 frt folyó számlai hitelt önkönek azonnal engedélyez, ezen összeg felett tetszés szerinti részletekben vagy akár egyszerre is rendelkezhetnek.

3) Ha azonban a majd beérkező leltárból intézetük fenntarthatása íránt meggyőződést meríthetünk, — ezen folyó számlai hitel 100,000 frt erejéig végleszámitolási hitellé változtatik át, feltéve, hogy igazgatóságuk, esetleg közgyűlésük azon kívánalmakat, melyeket a leltár folytán, igazgatóságunk majdan megállapítand, elfogadja.

4) Igazgatóik szavatossági nyilatkozatot adnak, — melyben szavatolják, hogy 10% törlesztés feltétele alatt a fedezetül illetőleg viszleszámitolásba adott tárcaváltók befognak folyni.

Hogy mik lesznek igazgatóságunk által a viszleszámitolás végett felállítandó kívánalmak, egyelőre pontosan meg nem mondhatjuk, mert ez a leltározás eredményétől függ, — de hisszük, hogy igazgatóságunk körülbelől következőket fog követelni:

a.) hogy mennyiben a leltározás a tartaléktőke és más alapok felemésztése után még a részvénytőke csökkenését is

Eladó finom borok.

30 hektoliter lecsméri asztali bor bakar, és piros bor, saját termésű, együttesen, vagy kisebb mennyiségben eladó a tulajdonos **Bölöni Sándor** ügyvédnél Sz.-Somlyón. Tiszta kezeléssel jótállás.

Ugyanott eladó 25 m. mázsa saját termésű, vetni való

tavaszi buza. [Champlain.]

Bérbe kiadó ház.

Rákócy-utca 532. számú háznál jó forgalmu helyen 2 szoba, esetleg üzlethelyiségnek is Szt. György naptól kezdve egy vagy több évre bérbe kiadó.

Értekezhetni ugyanott Schlesinger Adolfnál. 2-3

Megérkezett!

Bécsi, brünni, brassói gyapjuszövetek, kész férfi, női, fiu, gyerek kész ruhák, tavaszi felsők, lábbelik, kalapok, ingek, gallérok, kézlők, nyakkendők, vásznak igen sokféle új női és férfi divat és pipere áruk, kesztyűk, kalapok, csipkék, napernyők, miederek.

Tavaszi és nyári idényre most már megérkeztek butorok igen szép választékban külön raktárakon itt vannak. Raktárak városház és színházzal szemben,

folyó évi ápril 6-tól

pedig kis-piacéri új épület, saját áru-házamban lesz.

1-3

Tisztelettel:

Fábry József.

Melyik lapra fizessünk elő?

Gazdag tartalmánál, nagy terjedelménél fogva a legolcsóbb magyar lap az

„EGYETÉRTÉS”

a mely az új évvel immár 25-ik évfolyamába lépett. Ez a magyar olvasóközönség lapja. Hiteles forrásokból álló értesüléseinek gyorsasága, alaposasága és sokasága, rovatának változatossága, kitűnősége, a különböző olvasmányok gazdag tárháza tették az „Egyetértést” népszerűvé. Az országgyűlési tárgyalásokról a leg részletesebb és e mellett tárgyilagos hírt tudósítást egyedül az „Egyetértés” közöl. Gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvend. A magyar kereskedő és gazdák közönsége nem szorul többé idegen nyelvű lapra, mert az „Egyetértés” kereskedelmi és közéleti tudósításainak bőségével és alaposaságával ma már nem versenyezhet más lap. A kereskedő, az iparos és a mezőgazda megtalálja mindazt az „Egyetértés”-ben, a mire szüksége van. Változatosan szerkesztett tárcájában, annyi regényolvasmányt ad, mint egy lap sem. Két-három regényt közöl egyszerre, úgy, hogy egy év alatt 30-40 kötetnyi regényt, részint eredetit, részint a külföldi legjelesebb termékeket jó magyarországi fordításban kapnak az „Egyetértés” olvasói. A ki olvasni valót keres és a világ folyásáról gyorsan és hitelesen akar értesülni, fizessen elő az „Egyetértés”-re, melynek előfizetési ára egy hónapra 1 ft 80 kr, negyedévre 5 ft s egy évre 20 ft. Az előfizetési pénzek az „Egyetértés” kiadóhivatalába küldendők. Mutatványszámot a kiadóhivatal kívánatra egy hétig ingyen és bérmentve küld.

2-

A legkedvezőbb alkalom divatos és szolid 13 próbás ezüst 6-12 és 24 személyes étesszközök beszerzésére!!

Van szerencsénk a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy — míg felhalmozódott készletünk ki nem fogy — elhasznált, ócska, vagy régi 13 próbás ezüstneműeket,

dekájánál csekély 15 krajcárnyi munka és fémjelzési díj ráfizetésével

a legdivatosabb új ugyanesak 13 próbás, fémjelzett étesszközökkel

főcserélünk, mi által bárki is régi ezüstneműit pár forintért felújíthatja, vagy kiegészítheti.

Az ezüst műtermünkben legszebb kivittel megvételik.

Gyors és pontos kiszolgáltatásról, valamint az áruk kitűnő minőségéről kezeskedik.

1-2

Löfkovits Arthur és Társa

órás, ékszerész és vésnök műterme Debrecenben, főpiac.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Uj bank- és pénzváltó-üzlet Kolozsvárt.

Van szerencsém a t. c. közönség tudomására hozni, hogy Kolozsvárt, belközép-utca 10. sz. (Minorita-épületben)

FOLLY VICTOR

váltótörvényszerűleg bejegyzett cég alatt

bank- és pénzváltó üzletet

nyitottam a következő üzletkörrel:

Értékpapírok, arany- és ezüst pénznemek és külföldi bankjegyek vétele és eladása.

Kisorsolt értékpapírok és mindennemű kamatszelvevények beváltása.

Nyeremények leszámítolása és értékpapíroknak szelvevényekkel való ellátása.

Útalványok kiállítása a külföldre bármely értékben.

Igérvények elárúsítása.

Midőn vállalatomat a t. c. közönség figyelmébe ajánlani bátorodom, egy szersmind kijelentem, hogy e téren való hosszas működésem továbbá úgy a kolozsvári, mint a felső pénzintézetekkel fenntartott széles körű és előnyös összeköttetésem azon kellemes helyzetbe hoznak, hogy t. megbízóimnak mindenkor a legnagyobb előnyöket biztosíthatom. — Értékpapírok és sorjegyek kisorsolási utánnézését díjmentesen eszközölöm és készséggel szolgálom minden a banküzlet keretébe vágó felvilágosítással.

Kiváló tisztelettel:

11-20

FOLLY VICTOR.

BALLÓ JÁNOS,

e z e l ő t t:

TELEGDY MÁRTON

fűszer-, papir-, könyv-, nörinbergi és diszműaru kereskedése Szilágy-Somlyón.

Ajánlja dusan felszerelt raktárát, u m.:

női és férfi lábbelik, china ezüst étesszközök, tálcák és gyertyatartók, alpaca, pakfong, vörös és sárga réz sodrony és acélárak, stájer asztali evő és zsebkések, legfinomabb ollók, dísz és pipereárak teljes választékban, virágtartók, uti bőröndök, kézi táskák, szivar és pénztárcák, vadász és lovagló eszközök, sétatotok, új városi ostorok, selyem és alpaca esernyők, valódi tajtékárak, pipák, csibukok, száraz, szópókák és borostyánkőárak, a legismertebb porosz- és eschországi gyárakból gummiültönyök, plaide-ok, valódi orosz bagaria árak, asztal, ágy és szobaszőnyegek és ablakfüggönyök. — Férfi kalapok raktára, Brünner-féle biztos petroleum lámpák, mosdó garnitúrák, Thonet-féle nád-székek, tükrök, varrógépek, angol hámkenők, valódi finom illatszer szappanok, hajkenők, tiszta-ujlaki hajuszpedrő, Bayley-féle esbouquet, valódi prágai keztyűk nők és urak számára.

Debreceni István gőzhengermalom liszt-raktárának

árjegyzéke.

Dara, asztali nagy sz.	100 kg.	20 ft — kr.
Királyliszt . . . szám 0.		18 ft — kr.
Darakivonat . . .	1.	17 ft 50 kr.
Sütőliszt . . .	2.	17 ft — kr.
Lángliszt . . .	3.	16 ft — kr.
Kifőliszt . . .	4.	15 ft — kr.
Zsemlyeliszt . . .	5.	14 ft — kr.
Fehér kenyér I.	6.	13 ft 50 kr.
" " II.	7.	13 ft — kr.
Barna " I.	8.	10 ft — kr.

Fűszerárak árjegyzéke.

Cukor, finom, süveg számra 1 kg.	—42.
" " kléként . . .	—44.
Kávé, cuba . . .	2.10.
" gyöngy " . . .	2.10.
" ceylon " . . .	2.—
Rizskása, finom . . .	—32.
" közöns " . . .	—24.
" Rangon " . . .	—20.
Gyöngykása " . . .	—32.
Milly gyertya " . . .	—46.
Takarék " . . .	—32.
Petroleum, amerikai petroleum . . .	—26.

Legész szákkal megjelölt engedélynyelv.

Készpénzfizetés mellett.

Továbbá: napernyők, férfi fehér, színes és oxford ingek, valódi vászon zsebkendők jótállás mellett, első minőségű pottendorfi kötéspamut, legfinomabb háromszázu angol varrócérna, valamint mindenféle gépselymek és cérnák, író, rajz és iskolaszerek, merített gyári, csomagoló s levélpapírok és borítékok, Khun-féle réztollak, legfinomabb író- és pecsétviasz, gyermekjátékok, ételhordó és mindennemű kosarak, kávéskannák, olajtartók és mosógépek. nagy raktára.

Valódi francia pezsgő. Szilágyi ki-tűnő borok.

Elfogadok megrendeléseket könyvekre és bármí szakmamba vágó cikkekre, s azokat pontosan, gyorsan és jutányos áron eszközölöm. Postai megrendelések gyorsan teljesíttetnek az eredeti árban.

A nagyérdemű közönség szíves pártfogását kérve,

mely tisztelettel:

10-52

Balló János.